

CYKL BIBLIOGRAFIJ DLA RODZICÓW, WYCHOWAWCÓW,
NAUCZYCIELI I DZIAŁACZY OŚWIATOWYCH — ORAZ DLA
STUDENTÓW, SŁUCHACZÓW I KURSISTÓW, BĘDĄCYCH
KANDYDATAMI DO ZAWODU NAUCZYCIELSKIEGO

I.

**Dzieci i Młodzież - Rodzice
Wychowawcy - Nauczyciele - Szkoła
w zwierciadle literatury pięknej**

Bibliografia polska

(książki dla młodzieży i dorosłych: powieści, nowele, opo-
wiadania, poematy, utwory sceniczne i t. p.)

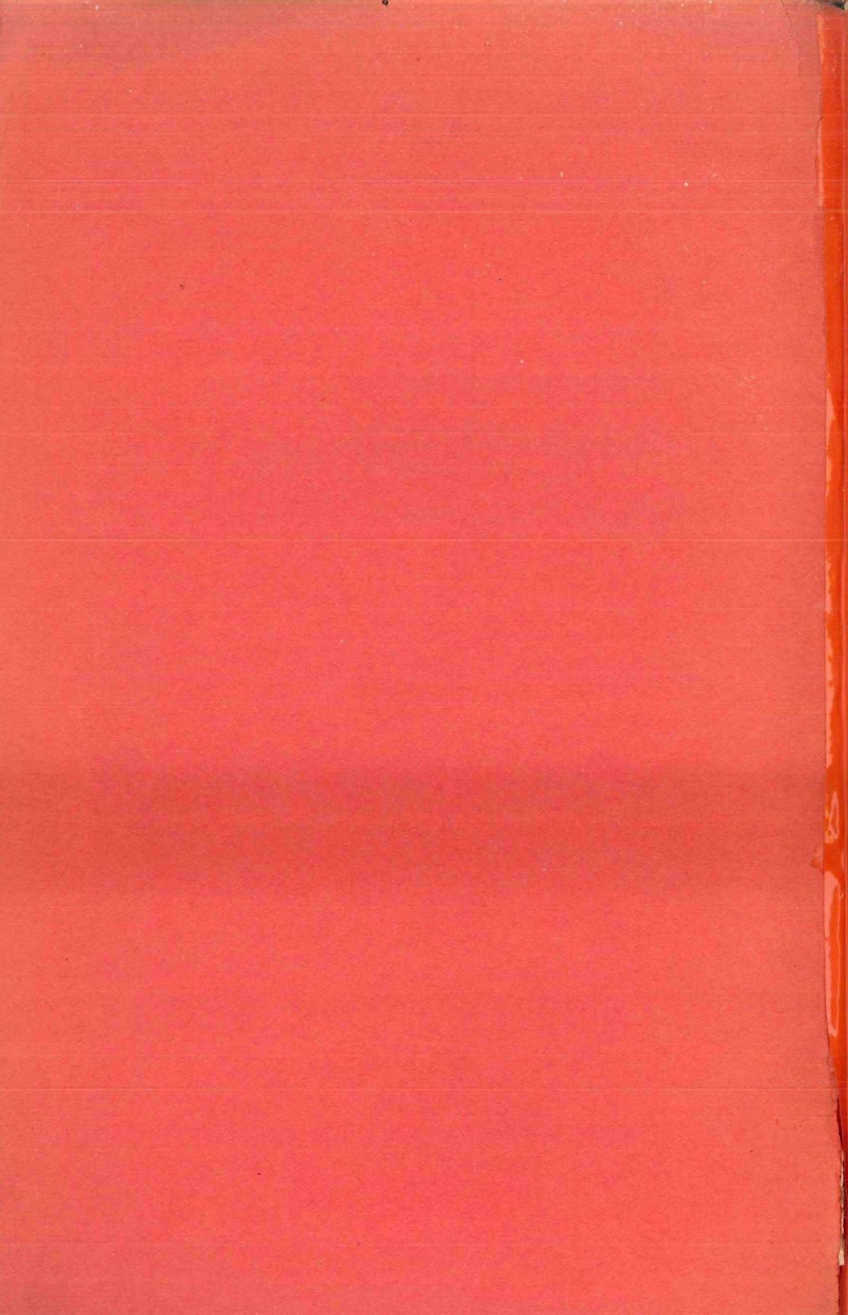
Zebrał i opracował

Dr. Stefan Frycz

Z zasilku Ministerstwa W. R. i O. P.

P o z n a ń 1 9 3 1

kładem i czcienkami Drukarni Mieszczańskiej, T. A., Poznań, Murna 2

2 4044/5
**CYKL BIBLIOGRAFIJ DLA RODZICÓW, WYCHOWAWCÓW,
NAUCZYCIELI I DZIAŁACZY OŚWIATOWYCH — ORAZ DLA
STUDENTÓW, SŁUCHACZÓW I KURSISTÓW, BĘDĄCYCH
KANDYDATAMI DO ZAWODU NAUCZYCIELSKIEGO**

I.

**Dzieci i Młodzież - P
Wychowawcy - Nauczycie**

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

w zwierciadle literatury pięknej

—
Biblijografia polska

(książki dla młodzieży i dorosłych: powieści, nowele, opo-
wiadania, poematy, utwory sceniczne i t. p.)

—
Zebrał i opracował

Dr. Stefan Frycz

Z zasiłku Ministerstwa W. R. i O. P.

P o z n a ń 1 9 3 1

Nakładem i czcionkami Drukarni Mieszczańskiej, T. A., Poznań, Murna 2

RP

4065

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

WRC0081939

OBJAŚNIENIE.

Biblijografia niniejsza, pierwsza w tym rodzaju, powstała z chęci, żeby wszyscy, którzy mają do czynienia z dziećmi i trudnią się wychowywaniem lub nauczaniem, mogli czerpać obficie z tej skarbnicy wzorów i przykładów, jaką pod względem psychologicznym, pedagogicznym i dydaktycznym przedstawiają rozmaite utwory belletrystyczne, pisane bądź dla młodzieży, bądź dla czytelników dorosłych: opowiadania, powieści, nowele, wspomnienia, obrazy sceniczne, opisy poetyczne i t. p. Dzieła naukowe z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki nie zawierają osób i zdarzeń, niezbędnych zawsze po to, iżby wiedza pojęciowa, złożona z oderwanych i ogólnikowych twierdzeń, a przez to szara, martwa i dla wielu nudna, stawała się barwną, żywą i zaciekawiającą, czego przecież pożądamy wszyscy. Wiele stronnic, na których jakiś, choćby najbardziej uzdolniony i umiętny, autor rozpatruje i rozważa istotę dobrego lub złego wychowania oraz wadliwe postępowanie wychowawcy, nie pouczają żadnej matki tak dokładnie i nie poruszają jej tak głęboko, jak przeczytanie w „**Ludziach bezdomnych**“ rozdziału o „swawolnym Dyziu“, który ujawnia tak wyraźnie właściwości typowe dla swojego wieku i swojego „chłopactwa“ oraz cechy osobnicze, wrodzone i pochodne, będące wynikiem bezmyślnego i bezradnego postępowania jego rodzicielki. Traktaty o istocie i znaczeniu zabaw dziecięcych, może, nie odsłonią przed nauczycielem - wychowawcą tak naprawdę wszystkich charakterologicznych i wychowawczych spraw i zagadnień, jak owe opisy, które znajdujemy w utworach znakomitych powieściopisarzy i poetów, — np. w noweli Kellera „**Romeo i Julja na wsi**“, albo w poemacie Tennysona „**Enoch Arden**“. Żaden podręcznik dydaktyki nie pokaże tak dobitnie błędów, które nauczyciel w stosunku do psychiki dziecięcej i siebie samego popełnić może, jak owa lekcja śpiewu w drugiej klasie powszechnej, opisana przez Kadena - Bandrowskiego w „**Mieście mojej matki**“, jeśli psycholog - dydaktyk metodycznie treść i przebieg tej lekcji rozpatrzy z uczniami. Powszechne i wyjątkowe właściwości wieku dziecięcego, wymieniane i rozważane w dziełach naukowych, z którymi laik się nie zetknie lub

przez które nie przebrnie, będą przez niego odczute i jasno pojęte. jeśli uważnie przeczyta „Uśmiech dzieciństwa“ Dąbrowskiej, albo Gajerstama „Książkę o małym bra-ciszku“ i zastanowi się szczegółowo nad wszystkim, co autorowie tych książek opowiadają o przedstawionych tam dzieciach.

Okoliczność, że przez szereg lat musiałem uczyć w seminarjach nauczycielskich psychologii, pedagogiki, dydaktyki i literatury, odsłoniła przedemną coraz liczniejsze możliwości użytkowania utworów beletrystycznych do celów naukowych i nasunęła mi czasem pomysł ułożenia takiego wykazu „beletrystyki pajdologiczno - pedagogicznej“, który ułatwiłby ogółowi nauczycieli i rodziców wykształconych wydobywanie z każdego utworu tych postaci i zdarzeń, które dostarczają stosownego materiału do rozmyślań o psychice dziecięcej, o wychowywaniu i nauczaniu, o typach i charakterach, o zaletach i o wadach w strukturze osobowości, oraz o wpływie środowiska, zwłaszcza o domu i o szkole.

Przedsięwzięte zadanie nie mogło być wykonaniem należycie od pierwszego razu z powodu, że na półkach księgarskich brak jest wielu książek, i że autor nie rozporządzał dostateczną ilością czasu: — godzin, dni, tygodni i miesięcy potrzebnych koniecznie do tego, żeby każdą książkę, nadającą się do tego opisu, wyszukać i każdą od początku do końca przeczytać.

Ma więc biblijografia niniejsza następujące oczywiste braki: 1. nie jest wyczerpująca, 2. nie przy każdej książce są podane szczegóły wydawnicze i 3. nie przy każdym utworze znajdzie czytelnik psychologiczne i pedagogiczno-dydaktyczne informacje; a przy niektórych są one bardzo szczupłe i ogólnikowe, jako oparte na tylko pobieżnym przejrzeniu wymienionej książki.

Pierwotnie miały być zamieszczone w tym wykazie tylko utwory napisane prozą, stąd więc wyniknął brak utworów poetyckich i scenicznych; włączenie ich do takiej, jak ta, biblijografji, okazało się jednak niezbędnem, ale nastąpi dopiero w drugim wydaniu onej.

Wobec powyższego zwracam się z tego miejsca do wszystkich zainteresowanych (autorów i wydawców) z prośbą, żeby łaskawi byli powiadomić mnie o napisanych lub wydanych przez się dziełach, podając wszystkie szczegóły biblijograficzne.

Utwory, z których czerpałem i czerpię stale materiał, obrabiany na lekcjach i wykładach, zostały oznaczone gwiazdkami. Inne będą wypróbowane. **Dr. Stefan Frycz.**

1. **Alcott L. M.** *Małe Kobiетки*. Powieść dla dorosłych panienek. Przekład z angielskiego. Warszawa. J. Hoesick. 1930, str. 322. Wydanie nowe.

Postaci czterech dziewcząt w wieku od lat 16 do lat 8 (?), ze sfery ubogiej. Właściwości dziewczęce typowe i różnice osobnicze, objawiające się w usposobieniach i w nachyleniach psychicznych, występują wyraźnie na tle stosunków życiowych.

2. **Alcott L. M.** *Mali mężczyźni*. Powieść. Przełożyła Zofja Grabowska. Wydanie nowe. Warszawa. J. Hoesick. 1930, str. 339.

Typy chłopców w różnym wieku, przedstawione na tle ich życia w Domu Sierot. Różne usposobienia, upodobania, skłonności itp. objawiają się we wzajemnych stosunkach koleżeńskich, w zajęciach i w zabawach wychowanków.

3. **Amicis Edmund** *Serce*. książka dla chłopców. Przekład Marji Konopnickiej. Wydanie dziesiąte autoryzowane. Warszawa. Gebethner & Wolff, str. 402.

Przeżycia chłopca w szkole powszechnej i w gimnazjum. Wizerunki kolegów, nauczycieli i nauczycielek.

4. **Buyno-Arctowa Marja** *Koledzy*, powieść dla młodzieży. Warszawa. M. Arct. 1923, str. 174.
5. **Buyno-Arctowa Marja** *Fifinka, czyli Awantura Arabska*. Warszawa. M. Arct, str. 150.

Postać dziewczynki ze sfery ludowej i powolne przystosowywanie się jej do innych środowisk: w mieście i wśród innych ludzi. Chęć i postanowienie stania się nauczycielką gwoli ideowego posłannictwa szerzenia oświaty wśród ludu.

6. **Buyno-Arctowa Marja** *Słoneczko*. powieść. Warszawa. M. Arct, str. 168.

Postać dziewczynki-sieroty i jej przeżycia wśród dzieci, będących rodzeństwem. Dzieci rozmaite i wzajemny ich do siebie stosunek.

7. **Buyno-Arcetowa Marja** *Wieś szczęśliwa*, powieść. Warszawa. M. Arct. 1929.

Rozmaite dzieci wiejskie, ich radość z posiadania nauczycielki i szkoły.

8. **Buyno-Arcetowa Marja** *Na wakacjach w Zalesiu*. Warszawa. M. Arct. 1928. Ryciny wykonała W. Romeykówna. Wydanie drugie, str. 168.

Dzieci w różnym wieku ze sfery średnio zamożnej. Zainteresowania, potrzeby i swawolne zabawy wieku dziecięcego zaznaczają się indywidualnie na tle otoczenia i przygód.

9. **Buyno-Arcetowa Marja** *Wilczyśko*, opowiadanie dla starszych dzieci. Warszawa. M. Arct. 1924. Str. 195. Z ilustracjami Antoniego Gawińskiego.

Postać i zachowanie się dzielnego chłopczyka na tle niebezpieczeństw i prześladowań politycznych w zaborze rosyjskim w dobie niewoli. — Objawia się dobroczynny wpływ czystej i naiwnej duszy dziecięcej, która rozbraja i nawraca na drogę uczciwą duszę człowieka, zawziętego w nienawiści, mściwości i upodleniu, a zwanego „Wilczyśkiem“. Epizodycznie występują niektóre typowe właściwości wieku dziecięcego: ciekawość, odwracalność uwagi, lakoniczność, a głównie: zamiłowanie do bójek i przejmowanie się wytworami baśniotwórczej wyobraźni.

- * 10. **Balzac** *Ludwik Lambert*. Przełożył i opatrzył wstępem Boy (Tadeusz Żeleński). Biblioteka Bova. Warszawa.

Wychowanie i nauczanie w kolegium, utrzymywanem przez Oratorjanów w Vendôme. Życie internackie. Zajęcia i rozrywki chłopców, przebywających w zakładzie zamkniętym. Kary i nagrody, stosowane. Postaci i usposobienia dwóch chłopców. Klasa a nowy przybysz. Niedola chłopca, nie nadającego się do surowego i szablonowego sposobu traktowania uczniów. — Utwór ten zawiera wogóle obfity i bardzo przydatny materiał do rozważania różnych zagadnień, dotyczących wychowania i nauczania.

- * 11. **Kaden-Bandrowski Juljusz** *Miasto mojej matki*. Warszawa. Wacław Czarski i Sp. 1925.

We wspomnieniach autora z lat dziecięcych występuje psychologiczny wizerunek chłopca, ze sfery inteligentnej średniozamożnej, na tle zabaw i przygód chłopięcych: w domu i w szkole, przyczem wła-

ściwości wieku dziecięcego objawiają się szczególnie w stosunku chłopca do otrzymanego pieniądza. Dramatyczny przebieg opisanej lekcji śpiewu w drugiej klasie szkoły powszechnej zawiera ważne momenty dydaktyczne i pedagogiczne. Sprawiedliwe postąpienie ojca wobec niecetycznego postępku syna zasługuje na uwagę.

12. **Bandrowski Jerzy** **Więś mojej matki.** Opowieść. Poznań. Księg. Św. Wojciecha, str. 192.

Na tle różnych wspomnień z czasów dzieciństwa przedstawione są postaci chłopców z domu zamożnego, inteligentnego. Psoty, swawole, zabawy, zajęcia i upodobania dziecięce. Postać i postępowanie matki. Dziadkowie i prababcia, a dzieci.

13. **Bobińska Helena** **O szczęśliwym chłopcu.** Warszawa. J. Mortkowicz. Towarzystwo Wydawnicze. 1930. Wydanie trzecie, str. 245.

Rodzina inżyniera leśnego; rodzice i dzieci; ich zajęcia, upodobania i charaktery, na plan pierwszy wysuwają się typowe i osobnicze właściwości dziesięcioletniego Romka na tle jego przeżyć w atmosferze życia rodzinnego.

14. **Bogusławska Marja** **Młodzi,** cztery powieści dla młodzieży dorosłej i dorastającej. Poznań. Księgarnia Św. Wojciecha. Wydanie drugie, str. 312.

15. **Bogusławska Marja** **Trzy powiastki: Młody Juhas. — Przystępstwo Władka. — Krzyż Babuni.** Warszawa. Gebethner & Wolff. Biblioteczka Młodzieży Szkolnej nr. 116.

16. **Bukowiecka Zofja** **Dzieci Warszawy,** opowiadanie dla młodzieży. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie drugie, str. 377.

17. **Bukowiecka Zofja** **Historja o Janku Górniku,** opowiadanie dla młodzieży. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie piąte, str. 318.

Postać chłopca - sieroty i jego przygody na drodze życia samodzielnego: wśród nowego otoczenia i ciężkich warunków bytu górniczego syn leśnika wychodzi z walk życiowych zwycięsko.

18. **Chrzyszczewska Jadwiga** Tajemnica starego dworu, powieść dla młodego wieku. Warszawa. J. Lisowska, str. 152.

Charakterystyki trojga dzieci: dwie dziewczynki, z których starsza jedenastoletnia nadaje sobie ton „dorosłości“, oraz chłopiec czternastoletni są tu przedstawieni we wzajemnym do siebie stosunku na tle otoczenia i doznawanych przygód w starym dworze, na wsi.

19. **Courtenay Baylor F.** Dzielna trójka, powieść dla młodzieży. Poznań. Księgarnia Św. Wojciecha. Wydanie piąte. Str. 226.

Dzieci z rodziny osadników amerykańskich, porwane przez Indian, objawiają stosownie do swojego wieku i swojej płci, różne myśli, uczucia, usposobienia i zdolności na tle środowiska i doznawanych przygód.

20. **Czarska L.** Gniazdo księżąt Dżawacha. Powieść dla dorastających panienek. Przełożył Marcei Tarnowski. Łódź. Ludwik Fiszer. 1927. str. 218.

Różne postaci dziewczęce, przedstawione na tle doznawanych przygód i okoliczności życia w Gruzji.

21. **Czyżowski K. A.** Jim Żeglarz. Powieść z 21 ilustracjami. Warszawa. Książnica Atlas. 1928. str. 175.

Postać szesnastoletniego chłopca-sieroty. Jego przeżycia i czyny wśród przygód żeglarskich.

22. **Daniłowski Gustaw** Paltocik. Kraków. J. Czernecki. Str. 25. Z ilustracjami A. Gr. Ostrowskiej.

Niedola matki, utrzymującej z krwawicy rąk swoich: męża, będącego na zesłaniu; siebie i troje dzieci. Niedola dziecięca sześciolatniego chłopca, który nie może czynić zadość zasadniczym typowym potrzebom swojego wieku.

- * 23. **Dąbrowska Marja** Uśmiech dzieciństwa. Warszawa. Towarzystwo Wydawnicze. 1923. str. 125.

W dwunastu opowiadaniach o charakterze wspomnieniowym, a zatytułowanych: 1. Boże Narodzenie. 2. Janek. 3. Wielkanoc. 4. Drzewa na wiosnę. 5. Pies. 6. Wszystkie dzieci. 7. Ptaki. 8.

Babcia. 9. Goście. 10. Książki. 11. Piosenka i 12. Odjazd — są przedstawione dzieci ze sfery ziemiańskiej, wśród których osobliwością jest chłopczyk trzyletni całkiem nadnormalny pod względem fizycznym i umysłowym co do swej atletycznej siły i szlachetnej ambicji. — Różne wrażenia, spostrzeżenia, wyobrażenia, pojęcia, wspomnienia i marzenia, myśli i uczucia, nastroje i wzruszenia, chęci i postęпки, radości i nudy, doznawane i przeżywane przez dzieci w różnych porach roku w dni świąteczne i w dni powszechnie, na łonie przyrody i w domowym otoczeniu, oraz w stosunku do różnych osób objawiają się czytelnikowi z prawdą psychologiczną w tej książce, tak bardzo obfitej w materiał psychologiczny.

24. **Dickens Karol** *Mała Dorrit*. Przekład Zofji i Wiktora Popławskich. Warszawa. Wydawnictwo Gutenberga. Tom I-II, str. 344. Tom III-IV, str. 335. Tom V-IV, str. 324. Tom V-VIII, str. 302.

Postać i typowe zachowanie się kilkuletniej dziewczynki: karmienie ptaszek, wsluchiwanie się w śpiew, badawcze wpatrywanie się w osoby, zbliżanie się lekko i ciekawie. — Wrażenia, spostrzeżenia, myśli, uczucia i postęпки dziewczynki, urodzonej i wychowywanej w więzieniu dla dłużników. Późniejsze losy i przeżycia dziewczęce. Wzmianki obrazowe o rygorystycznym, purytańskim wychowaniu, zatruwającym duszę dziecięce ponurością i oschłością.

25. **Dickens Karol** *David Copperfield*. Powieść. Przekład Kar. Beyl. Warszawa-Kraków. 1927. Wydawnictwo J. Mortkowicza. T. I, str. 170. T. II, str. 164. T. III, str. 159. T. IV, str. 167. T. V, str. 147. T. VI, str. 168.

Opis narodzin i dalszych kolei życiowych chłopca-sieroty.

26. **Dickens Karol** *Oliwiar Twist*. Powieść ze słowem wstępnym Andrzeja Tretiaka, profesora uniwersytetu warszawskiego. T. I-II, str. 510. T. III-IV, str. 290. Warszawa. Wydawnictwo Gutenberga.

Dzieje chłopca, urodzonego w Domu Roboczym. Pierwsze chwile życia, chłopiętwa i lata późniejsze.

27. **Domańska Antonina** *Paziowie króla Zygmunta*. Opowiadanie obyczajowe na tle dawnych wieków. Warszawa. M. Arct.

1927. Wydanie trzecie. Z ilustracjami
A. Gawińskiego. Str. 169.

Pomysły i figle wyrostków, będących paziami na dworze Zyg-
munta Starego.

28. **Domańska
Antonina** Historja żółtej cizemki, po-
wieść z czasów panowania Kazimierza
Jagiellończyka, z 11 ilustracjami. Po-
znań. Księgarnia św. Wojciecha.
Str. 336.

Na tle historycznym, wśród różnych osób i zdarzeń występuje po-
stać dziewięcioletniego Wawrusia w związku z doznawanymi prze-
zeń przygodami.

29. **Dyakowski
Bohdan** Wąż Władka. Opowiadanie z ry-
cinami. Warszawa. M. Arct. 1928. Wy-
danie drugie. Str. 138.

Zachowanie się różnych dzieci — chłopców i dziewczynek —
w stosunku do różnych zwierząt.

- * 30. **af Geijerstam
Gustaf** Książka o małym braciszku.
Warszawa. Tow. Wydawnicze. 1922.
Przeład Marji Zabojeckiej.

Chłopczyk ze środowiska inteligentnego i zamożnego występuje tu
w różnych chwilach i okolicznościach swojego dziecięcego żywota, ob-
jawiając typowe właściwości i osobnicze zainteresowania. Ciekawość
dziecka, walcząca z bojażnią; dziecięce bawienie się wytworami wła-
snej wyobraźni, naiwny egocentryzm, łatwe przyrzekanie i szybkie
zapomnienie, zmienność uczuć sympatji i antypatji itp. dają tu obfity
materiał pajdologiczny.

31. **af Geijerstam
Gustaf** Moi chłopcy. Szwedzkie opowia-
dania dla dzieci. Przełożyła Janina
Mortkowiczówna, ilustrował Zdzisław
Eichler. Warszawa. Tow. Wydawnicze.
1922. Wydanie trzecie. Str. 91.

Dwaj bracia, chłopcy w wieku lat 9 i 7, przedstawieni są tu we
wzajemnym do siebie stosunku oraz w swoim zachowaniu się wzglę-
dem osób starszych i otoczenia, w którym urządzają sobie różne
zabawy. Nachylenia psychiczne, właściwe chłopcom, i dziecięce ro-
zumowania dają tu wiele materiału pajdologicznego.

52. **Gomulicki Wiktor** Chałat. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych. Nr. 40. Gebethner & Wolff. Warszawa. Str. 42.

Psychika chłopca w wieku dojrzewania płciowego: estetyzm młodzieńczy, idący w parze z budzącym się erotyzmem.

- * 33. **Gomulicki Wiktor** Wspomnienia niebieskiego mundurka. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie czwarte.

Postacie i typy uczniów, nauczycieli i dyrektorów w dawnej szkole z czasów Mikołaja I. Na tle życia szkolnego i stacyjnego objawiają się różne uzdolnienia, charaktery i ambicje. — Książka ta może służyć za „negatywny” podręcznik dydaktyki i pedagogiki, dając obfity materiał dyskusyjny do wszelkich rozważań z dziedziny problemów, dotyczących nauczania i wychowywania chłopców.

34. **Gould Joanna** Gwiazda Przewodnia. Warszawa. M. Arct. 1930. Wydanie siódme. Str. 241.

Postać i przygody irlandzkiej dziewczynki, która, jako sierotka, wychowuje się w obcym środowisku.

35. **Green K.** Brat ociemniały, powieść dla młodzieży. Przełożył z angielskiego H. Wernic. Wydanie szóste. Str. 111. Warszawa 1929. M. Arct.

Tragiczne i radosne przeżycia dwóch chłopców, którzy pracują w kopalni węgla: miłość braterska i troskliwe opiekanie się starszego brata młodszym — ociemniałym; dramatyczne konflikty w jego duszy między sumieniem, nakazującym prawdomówność a gorącym pragnieniem niesienia kochanemu bratu pomocy lekarskiej, możliwej do osiągnięcia tylko za cenę nieprawdziwego zeznania w sądzie; radość duszy, że jednak potrafiła swoją miłość braterską i swoje pragnienie poświęcić dla prawdomówności, wymaganej bezwzględnie przez sprawiedliwość i dobro powszechne. Radość i szczęście ociemniałego, gdy odzyskał możliwość widzenia.

36. **Szalay - Groelowa Walerja** W orle m gnieździe. Str. 124. Poznań, Księg. Św. Wojciecha.

Kontrastowe postacie i postęпки dwóch królówiczków, synów Kazimierza Odnawiciela: dorodny, o pięknej budowie ciała, odważny i szczerzy, popędliwy i gwałtowny Bolko; a wątpły, chuderlawy, bladolicey o rysach ostrych i niesłowiańskich, trwożliwy, nieufny, powolny

i niesamodzielny — Władysław Herman. Różne, wręcz przeciwne uosobienia i charaktery chłopców, objawiają się w ich zabawach i zajęciach, w ich wzajemnym do siebie stosunku oraz w ich postępowaniu względem otoczenia.

- * 37. **Hodgson Burnett Frances** Mały lord, powieść dla młodzieży. Wydanie siódme. Warszawa. Gebethner & Wolff. Str. 273.

Postać chłopca ze sfery arystokratycznej; mały dziedzic spadającego nań niespodziewanie tytułu lordowskiego i wielkiego majątku, odznaczający się zachwycającą urodą, zgrabną postawą i ujmującym wdziękiem, okazuje się pod każdym względem także arystokratą z ducha: szlachetnością swoich uczuć, myśli i postępów w stosunku do całego otoczenia podbija sobie serca wszystkich, będąc sam „uosobieniem sercem“. Ta opowieść nadaje się doskonale do analizy cech typowych, związanych z wiekiem, płcią, narodowością i sferą oraz do odróżnienia od nich cech osobniczych, jakie występują w „małym lordzie“, wyidealizowanym pod niejednym względem.

38. **Hodgson Burnett Frances** Tajemniczy ogród, powieść dla młodzieży. Wydanie drugie. Str. 294. Warszawa. Gebethner & Wolff.

Postaci, przygody i przeżycia dwojga zaniedbanych i rozkapryszonych dzieci, które doznają korzystnej przemiany pod względem umysłowym i moralnym.

39. **Hugo Wiktor** Nędznicy. Warszawa. Wydawnictwo Gutenberga.

Epizodycznie występuje postać dziewczynki, oddanej przez matkę — jako dziecko nieślubne — na wychowanie ludziom najemnym niskiego stanu; przeżycia dziecka dobrego, które jest ciągle narażone na brutalne traktowanie przez ludzi chciwych i złych. Pod względem pajądologicznym na szczególną uwagę zasługuje opis, jak dziewczynka bawi się lalką.

40. **Janowski Aleksander** Jędrak - Mędrak z Honolulu. Powieść dla młodzieży. Warszawa. M. Arct. 1928. Wydanie drugie z rycinami. Str. 109.

Dzielność i zaradność dwunastoletniego chłopaka, opiekującego się matką i siedmioletnią siostrzyczką, objawia się na tle przygód podróźniczych w krajach egzotycznych.

41. **Kazuro** Profesor Zubrewicz i jego
Stanisław trzech wychowawcy, z pamięt-
nika hultaja. Warszawa. M. Arct.
Str. 175.

Trzy typy uczniowskie z trzech różnych środowisk i karykatural-
na postać gubernera.

- * 42. **Keller** Pani Regula Amrain i jej
Gotfryd benjaminek. Przekład Stefana
Frycza i Alfreda Toma. Warszawa.
„Ignis“ 1923.

W tej noweli o charakterze wybitnie pedagogicznym pokazuje
autor, jak rozumna i dzielna kobieta, opuszczona przez męża-utrącaju-
sza, sama wychowuje swojego najdroższego syna — w duchu liberal-
nym, patryjotycznym i obywatelskim, i wpływa na niego dodatnio jesz-
cze i później, pobudzając do spełnienia obywatelsko-demokratycznych
obowiązków. Cały system wychowawczy i sposób postępowania pani
Amrain, stosowany przez nią w różnych drażliwych i trudnych dla
matki wypadkach mogą służyć pod niejednym względem za wzór pe-
dagogicznego taktu i umiejętnego przystosowywania się wchowaw-
czyni do zmian, jakie zachodzą w psychice chłopięcej, w kolejnych
fazach jej rozwoju.

- * 43. **Keller** Pankracy Dąsacz. Przekład Ste-
Gotfryd fana Frycza i Alfreda Toma. Warsza-
wa. Tow. Wydawnicze „Książka Pol-
ska“ 1920.

Autor przedstawia tu chłopca w przełomowym wieku, dla każde-
go wychowawcy najtrudniejszym. Rozrywki, zajęcia i zainteresowa-
nia tego czternastolatka, jego zachowanie się względem matki, bied-
nej wdowy, i względem młodszej odcień siostry mają wiele rysów zna-
miennych: w postępkach i zachowaniu się „dąsacza“ występują wy-
raźnie cechy typowe dla chłopaka w tym wieku, a także cechy osob-
nicze Pankracego. Ucieczka z domu i późniejsze jego przygody po-
kazują, w jakich okolicznościach i w jaki sposób urabia się ostatecz-
nie charakter tego osobnika, obciążonego nieszczęśliwym usposobie-
niem samodreżycielskiem.

- * 44. **Keller** Romeo i Julja na wsi. Przekład
Gotfryd Stefana Frycza i Alfreda Toma. War-
szawa. „Ignis“ 1923.

Epizodycznie opisana przez autora zabawa dwojga dzieci wiej-
skich objawia typowe różnice między psychiką chłopca a psychiką
dziewczynki i zawiera doskonały materiał pedagogiczny. Późniejsza

ich miłość, sparaliżowana przez zawzięcie wrogi stosunek między poważnionymi ojcami i ostatecznie zakończona tragicznie, mieści w sobie momenty, nadające się do rozważań pedagogicznych

45. **Kipling** Kim. Tłumaczył z angielskiego Wilhelm Mitarski. Warszawa. Wydawnictwo „Taniej Książki”. Tom I, str. 204. Tom II, str. 202.

Na tle obyczajowych obrazów życia w Indiach wśród angielskiej organizacji szpiegowskiej, przedstawia autor postać i przygody chłopca-sieroty, pół-irlandczyka a pół-hindusa, który z bezdomnego ulicznika staje się wędrownym towarzyszem świątobliwego lamy tybetańskiego a potem także i członkiem tajnej sieci znakomicie zorganizowanego przez rząd angielski szpiegostwa. Przeżycia Kima, przedstawione przez autora z psychologiczną wnikliwością, zawierają wiele zagadnień, dotyczących jaźni i samowiedzy, a opis wykonywanych z Kimem doświadczeń w celu wypróbowania go, czy potrafi być dzielnym szpiegiem, daje ciekawy materiał testowy, co się tyczy spostrzegawczości, pamięci, odwagi i zaradności.

46. **Kipling** Stalky i spółka. Powieść. Przekład autoryzowany i przedmowa Jerzego Bandrowskiego. Wydanie drugie. Str. 309. Poznań. Wydawnictwo Polskie 'R. Wegnera. (Biblioteka laureatów Nobla).

Stalky i jego młodociani towarzysze z liceum angielskiego pokazują nam różne właściwości psychiki chłopięcej, objawiające się na tle życia szkolnego: autor przedstawia czytelnikowi wielostronny obraz wychowawczego i naukowego zakładu o typie u nas nieznanym. Typy uczniów i wychowawców.

- * 47. **Konopnicka** Nasza szkapca. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej 3. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie XI-e, str. 52.

Trzej chłopcy ze środowiska wyrobniczego objawiają typowe właściwości wieku dziecięcego: **zabawowość i radosną beztroskę** w obliczu choroby i śmierci matczynej, w warunkach niedostatku przechodzącego w ostateczną nędzę.

48. **Konopnicka** Dym. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej 1. — Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie XI-e, str. 15.

Postać i tragiczna śmierć chłopaka, który pracuje w fabryce. Jego stosunek serdeczny do matki, do różnych przedmiotów i do pracy.

49. **Konopnicka** Niemczaki. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej 4. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie VIII-e.
Marja

Dzieci zmienczone, pochodzące z mieszanego pod względem narodowościowym małżeństwa, przeżywając na wsi polskiej w polskim otoczeniu rodzinnym, zaczynają odczuwać w sobie i objawiać „krew polską“.

50. **Konopnicka** Wojciech Zapala. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej No. 70. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie nowe, str. 20.
Marja

Postać i marzenia chłopca, wychowywanego przez wiarusa napoleońskiego.

51. **Konopnicka** Hrabiańtko. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie drugie.
Marja

Postać i rycerskie ambicje chłopca ze sfery arystokratycznej.

- * 52. **Korczak** Moški. Joški. Srule. Warszawa. Towarz. Wydawnicze. 1922. Wydanie drugie. str. 114. Ilustracje S. Lipszykowej.
Janusz

Obrazy z życia chłopców w gromadzie podczas pobytu ich na kolonji letniej, która jest wielkiem dobrodziejstwem dla biednej dziatwy wielkomicjskiej. Różne usposobienia, zuchwale i lęckliwe, objawiają się już w chwili wyjazdu na kolonję i w drodze. W zajęciach, zabawach, walkach i sądach koleżeńskich zaznaczają się wyraźnie różne typowe i osobnicze właściwości chłopaków, dające wychowawcy obfite pole do psychologicznych obserwacyj.

- * 53. **Korczak** Józki. Jaški. Franki. Warszawa-Kraków. Tow. Wydawnicze. 1922, str. 148.
Janusz

Różne postaci, typy i charaktery chłopięce, pokazane przez autora na tle życia chłopców podczas ich pobytu na kolonji wakacyjnej. — życia, które, obfitując w przygody i wrażenia, daje wiele sposobności do ujawniania się cech indywidualnych w odczuciach i w postępkach jednostek, tworzących grupę.

54. **Korczak** Bankructwo małego Dżeka.
Janusz Powieść. Warszawa-Kraków. Towarz.
Wydawnicze. 1924. Wydanie nowe,
str. 221.

Powieść wybitnie psychologicznie - pedagogiczna. Wzajemne stosunki między dziećmi w szkole. Przeżycia chłopca w domu w stosunku do rodziców i na terenie szkoły — w stosunkach koleżeńskich z innymi dziećmi a także w stosunku do nauczycielki. Sprawa pieniędzy w życiu dzieci. Szachrajstwa chłopięce. Wogóle obfity materiał do analizy psychologicznej i zagadnień wychowawczych w życiu domowym i szkolnym.

55. **Kowerska** Dwa opowiadania dla młodzieży: 1. Ofiara. 2. Jantós.
Zofja Warszawa. „Księgarnia Polska“.
str. 48.

56. **Kowerska** Dzielny chłopiec, powieść dla
Zofja młodzieży. Warszawa. „Księgarnia Polska“. 1927. Wydanie czwarte z ilustracjami A. Gawińskiego, str. 128.

Wizerunki moralne dwóch chłopców z nizin społecznych: różnica zasadnicza we wrodzonych nachyleniach psychicznych objawia się na tle podobnych warunków społecznych, w jakich obaj żyją. Pobudki chłopięce do zebrania ulicznej; moralne skutki wczesnego nawyknienia do nikotyny i alkoholu.

57. **Kraszewski** Strzemińczyk. Warszawa.
Józef Ignacy M. Arct. 1922.

Kontrastowe charaktery dwóch braci, synów wioskowego szlachcica i opaczne względem nich postępowanie ojca, człowieka o srogim usposobieniu i ciasnym umyśle. Szkołka wiejska i bakalarz. Szkoła miejska i życie zakonów w wiekach średnich. Opis dziecięcych i szkolnych lat Grzegorza z Sanoka zawiera wogóle obfity materiał przydatny do psychologiczno - pedagogicznych rozważań.

58. **Lagerlöf** Cudowna podróż. — Przekład
Selma J. Mortkowiczowej. Warszawa. Tow.
Wydawnicze 1922. Wydanie trzecie.
Cz. I, str. 143. Cz. II, str. 157.

Rozmaite dzieci ze sfery ludowej są tu przedstawione w krainie cudownych przygód na tle zwierząt.

59. **Lagerlöf Selma** Wspomnienia. Zebrała i przełożyła Janina Mortkowiczowa. Warszawa. Towarz. Wydawnicze 1923, str. 105.

Szereg odrębnych opowiadań; niektóre z nich zawierają postaci dziecięce oraz opisy, przedstawiające zainteresowania, myśli, marzenia i zajęcia, właściwe wiekowi dziecięcemu.

Dzije dziewczynki irlandzkiej ze środowiska zubożalej rodziny szlacheckiej.

60. **Lewicka Anna** Yyuki, sierota japońska. — Lwów. 1925. Polskie Towarz. Pedag. Warszawa. M. Arct, str. 177.

Postać, zachowanie się i przeżycia jedenastoletniej dziewczynki japońskiej szlacheckiego rodu, oddanej po śmierci rodziców do Zakładu dla przyszłych gejsz, skąd ucieka. Dalsze przygody życiowe arystokratycznego dziewczęcia.

- * 61. **Lichtenberger Mały Trot.** Warszawa. Gebethner & Wolff.

Spostrzeżenia, uczucia i myśli chłopczyka ze sfery zamożnej, przeżywane i wygłaszane przez niego w różnych chwilach i okolicznościach dziecięcego żywota. Zakłopotania guwernera i matki wobec rozumowań dziecka.

62. **Lichtenberger Siostrzyczka Małego Trota.** Warszawa. Gebethner & Wolff.

- * 63. **London Jack** Odszczepieniec. — Tłumaczenie Gabry. Karskiego. Warszawa. „Ignis“.

Postać czternastoletniego chłopaka z najbiedniejszej sfery robotniczej; ciało i dusza są zużyte i wyniszczone przez nędzne warunki życia i przez pracę w fabryce ponad wiek i siły organizmu, będącego jeszcze w rozwoju.

64. **Lyall Edna** Słownik irlandzki, powieść. Przełożyła z angielskiego Zofja Harthinghova. Warszawa. M. Arct. 1928. Wydanie trzecie. str. 272.

65. **Makuszyński Kornel** Bezgrzeszne lata. Warszawa.

Psychika chłopięca przedstawiona humorystycznie na tle zabaw, swawoli, figlów, marzeń i przeżyć szkolnych.

66. **Marlitt E.** *Złota Elżunia.* Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie piąte.

* 67. **Miłaszewska Wanda** *Zatrzymany zegar.* Poznań. Księgarnia Św. Wojciecha.

Dzieci wieśniacze. Szkoła ludowa. Przeżycia nauczycielki. Postać matolka i mozolenie się nauczycielki nad uczeniem tego chłopca upośledzonego. Wizytacje i popisy szkolne.

68. **Molnar Franciszek** - *Chłopcy z placu broni, powieść z życia uczniów węgierskich.* Wydanie czwarte. Warszawa. Wydawnictwo J. Mortkowicza. 1925. Str. 172. Przekład Janiny Mortkowiczowej.

Zajęcia i zabawy uczniowskie. Różne usposobienia chłopców, objawiające się w różnym zachowaniu się ich podczas przerw i lekcji. Postaci nauczycieli. Militarne, bojowe upodobania i skłonności chłopaków w pewnym wieku.

69. **Montgomery L. M.** *Ania z Zielonego Wzgórza.* Powieść. Z angielskiego przełożyła R. Bernsteinowa. Warszawa. M. Arct. 1928. Wydanie piąte, str. 279.

Postać i zachowanie się jedenastoletniej dziewczynki z Domu Sirot, wziętej na wychowanie przez bezdzietnych farmerów. Wyraźnie objawiają się niektóre właściwości psychiczne, znamienne dla wieku i dla płci.

70. **Montgomery L. M.** *Ania z Avonleya, dalsze dzieje Ani z Zielonego Wzgórza.* Przełożyła z angielskiego R. Bernsteinowa. Warszawa. M. Arct. 1927. Wydanie drugie, str. 265.

Różne dzieci ze szkoły wiejskiej i przeżycia młodej nauczycielki.

71. **Mortkowiczowa Janina** *Z naszej szkoły.* Warszawa. Towarzystwo Wydawnicze. 1929, str.

72. **Morzowska Antonina** *Mały obywatel, powieść dla młodzieży.* Wilno. Stowarzyszenie Nauczycielstwa Polskiego, str. 115.

73. **Morzycka Faustyna** Bez rodziny, według opowieści H. Malota. Warszawa. „Nasza Księgarnia“ 1927. Wydanie piąte, str. 160.

Przeżycia i koleje losu sieroty - podrzutka.

74. **Niewiadomska Cecylja** Koledzy. Biblioteczka Młodzieży Szkolnej No. 71.

75. **Ogniew N.** Pamiętnik Kosti Riab'cewa. Przekład Bolesława Nowickiego. Warszawa. „Mój Przyjaciel“ 1928, str. 261.

Przeżycia, spostrzeżenia i refleksje ucznia w atmosferze szkoły bolszewickiej: jego stosunek do kolegów i koleżanek, — do nauki i do różnych zagadnień aktualnych, — do nauczycieli i nauczycielek, — do przepisów i organizacji szkolnych.

76. **Orzeszkowa Fanna Antonina.** Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej 11. Wydanie piąte. Str. 49. 49. Warszawa. Gebethner & Wolff.

Typ dawnej nauczycielki domowej; jej położenie w rozmaitych domach i doznawane gorycze żywota wskutek egzaltacji i naiwności. Ambicje i marzenia feministki.

77. **Perzyński Włodzimierz** Uczniaki. Powieść z 4 rysunkami i okładką Kamila Mackiewicza. Warszawa. Gebethner & Wolff, str. 189.

Typy uczniów, przedstawione na tle życia stancyjnego i stosunków, panujących w szkole rusyfikacyjnej.

78. **Piasecka Julja** Koledzy Romcia. Poznań. Księgarnia Św. Wojciecha. Str. 151. Winieła okładkowa Marji Jaroszyńskiej. Ilustracje Marji Załęskiej.

Pierwsze przeżycia siedmioletniego chłopczyka w szkole w jego zetknięciu się z innymi chłopcami. W postępowaniu chłopców uwydatnia się szczególnie właściwa młodemu wiekowi śmiechliwość, lubiąca wyśmiewać innych, dworować, naigrawać się itp.

79. **Powalski J.** W grodzie żaków. Powieść historyczna z rysunkami Antoniego Gawińskiego. Warszawa. M. Arct. 1922. Wydanie drugie, str. 161.

Przeżycia dwóch żaków krakowskich: ich przygody, zdobywanie nauki, sposób utrzymania się itp.

80. **Powalski Jan** **W słońcu.** Powieść. Wydanie drugie. Warszawa. Nakład Gebethnera i Wolffa. 1924, str. 247.

Dzieci ze sfery ziemiańskiej: ich zachowanie się względem siebie, guwernantki i rodziców.

81. **Prus** **Katarynka.** Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej No. 7. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie ósme, str. 18.

Postać, uczucia i myśli dziewczynki niewidomej, którą autor wprowadza do utworu epizodycznie.

- * 82. **Prus** **Omyłka.** Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej. 181. Gebethner & Wolff. Warszawa. Wydanie czwarte, str. 96.

Zabawy, swawole i zajęcia chłopca kilkuletniego ze środowiska ziemiańskiego. Jego zachowanie się podczas nudnych lekcji, odbywanych ze śmiesznyim nauczycielem. Przedmioty początkowego nauczania. Metoda. Osobowość nauczyciela.

- * 83. **Prus** **Grzechy dzieciństwa.** Biblioteka Tygodnika Ilustrowanego. Tom XXXII, str. 81.

Różne postaci dziecięce (Lonia i Zosia, Kazio, Józio i Waldek), różne pod względem wieku, płci i sfery przedstawione w różnych chwilach na tle zajęć, zabaw i przygód w domu. Epizody z życia szkolnego. Obfity i bardzo przydatny materiał pajdologiczno - pedagogiczny.

84. **Prus** **Płacówka.** Powieść. Wydanie trzynaste popularne, str. 348.. Warszawa. Nakład Gebethnera & Wolffa.

Epizodycznie występują dwaj chłopcy ze sfery chłopskiej: pod względem psychologicznym bardzo ważnem jest rozumowanie Staśka — w rozmowie z ojcem.

- * 85. **Prus** **Anielka.** Powieść. Biblioteka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej nr. 45. Warszawa. Gebethner & Wolff. str. 253.

Postać, myśli, uczucia i postęпки dziewczynki ze sfery ziemiańskiej. Lekcje i osoba guwernantki. Sieroctwo i śmierć Anielki.

- * 86. **Prus** Antek. Biblioteczka Uniwersytetów
Bolesław Ludowych i Młodzieży Szkolnej 6. Ge-
 bethner & Wolff. Wydanie dziewiąte,
 str. 40.

Marzenia chłopaka i doznane w szkole rozczarowania; opis nauczyciela, izby szkolnej i lekcji — dają znakomity materiał do rozważań dydaktyczno - pedagogicznych.

87. **Rabska** Młodość w niewoli. opowiadania
Zuzanna z czasów szkoły apuchtinowskiej dla
 młodocianego wieku. Warszawa. Ge-
 bethner & Wolff, str. 4, nlb + 110 + 4
 nlb.

Typy uczennic, przedstawione na tle warunków egzystencji szkoły prywatnej w b. zaborze rosyjskim w dobie najsilniejszej rusyfikacji szkolnictwa.

88. **Reymont** Chłopi. Wydanie szóste popularne.
Wł. St. Z portretem autora. Nakład Gebethne-
 ra & Wolffa. T. I—II. Str. 319 i 351. T.
 III—IV. Str. 443 i 367.

Postać, zajęcia, zabawy, przewinienia, swawole i przygody Witka, objawiające właściwości wieku chłopięcego, na tle środowiska ludowego, wiejskiego, występują w tem dziele tylko epizodycznie.

89. **Rodziewiczów-** Barcikowscy. Powieść. Poznań.
na Marja Nakładem Wydawnictwa Polskiego,
 str. 270.

Kontrastowe postaci i charaktery dwóch chłopców ze sfery ziemiańskiej i późniejsze ich losy.

90. **Rodziewiczów-** Na wyżynach. Powieść. Poznań.
na Marja Wydawnictwo Polskie R. Wegnera,
 str. 288.

Postacie i losy dwojga sierot (po lekarzu - filantropie), wziętych na wychowanie przez wuja, będącego zamożnym przemysłowcem, zahukanym przez parę dorosłych już pasierbów, zawierają różne konflikty.

91. **Rogoszówna** Piskłeta. Warszawa. Towarzystwo
 Wydawnicze. 1922. Wydanie trzecie,
 str. 127.

Wizerunki małych dzieci z środowisk zamożnych.

92. **Romain Rolland** Jan Krzyszt of. Przekład autoryzowany L. Staffa. Poznań. Nakładem Wydawnictwa Polskiego. Cz. I, str. 467. Cz. II, str. 537. Cz. III, str. 503. Cz. IV, str. 434.

Dusza dziecięca, chłopięca i młodzieńcza przedstawiona w kolejnych fazach rozwoju od kolebki aż do wieku dojrzałego.

93. **Rosinkiewicz Kazimierz (Rojan)** Szara brać, powieść dla mniejszych i większych czytelników. Poznań. Księgarnia Św. Wojciecha. Str. 88.

94. **Rosinkiewicz Kazimierz (Rojan)** Hultaj, powieść dla mniejszych i większych czytelników. Poznań. Księgarnia Św. Wojciecha. Wydanie piąte z 6 ilustracjami M. Artwińskiej. Str. 299.

Umysłowe i moralne przekształcenie się psychiki bezdomnego trzynastoletniego wisusa, którym zaopiekowała się dobroczynna wdowa, założycielka Ochronki, uprawiającej naukę koszykarstwa. Wisusowate upodobania i zainteresowania chłopięce. Zajęcia, lekcje i zabawy w ochronce.

95. **Rosinkiewicz Kazimierz (Rojan)** Sam. Powieść z ilustracjami St. Sawiczewskiego. Poznań. Księgarnia Św. Wojciecha. Wydanie trzecie. Str. 238.

Koleje życia chłopca, syna ubogiego rolnika. Dążenie do wiedzy, samouctwo, samodzielność i filantropijna dobroczynność biednego wyrostka, przebijającego się przez życie zarobkowe.

96. **Rydberg Wik.** Przygody Janka w wieczór wigilijny.

- * 97. **Sienkiewicz Henryk** Janko Muzykant. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej. Nr. 13. Warszawa. Gebethner i Wolff, str. 13.

Postać, wrażenia, uczucia, pragnienia i postęпки biednego chłopczyzny, mającego szczególny pociąg do gry na skrzypcach. Okrutne obejście się z nim ludzi brutalnych i spowodowana przez to śmierć dziecka.

98. **Sienkiewicz** Jamioł. Biblioteczka Uniwersytetów
Henryk Ludowych i Młodzieży Szkolnej nr. 14.
Warszawa. Gebethner & Wolff, str. 12.

Postać i śmierć przydrożna dziesięcioletniej dziewczynki - sierotki z najniższej sfery ludowej.

- * 99. **Sienkiewicz** Z pamiętników poznańskiego
Henryk nauczyciela. Biblioteczka Uni-
wersytetów Ludowych i Młodzieży
Szkolnej nr. 54. Warszawa. Gebethner
& Wolff, str. 29.

Postać i niedola chłopca, który musi uczyć się w języku obcym i w szkole wrogiej, germanizacyjnej; wątpliwy i delikatny, mało zdolny a bardzo ambitny chłopczyzna ze sfery ziemiańskiej niezamożnej nadmierne swoje wysiłki, forsowane przez matkę, zaślepioną co do rzekomych zdolności syna, przyplaca zapaleniem mózgu i śmiercią.

100. **Sienkiewicz** W pustyni i w puszczy.
Henryk

Chłopiec i dziewczynka ze sfery zamożnej i inteligentnej przedstawieni są we wzajemnym stosunku do siebie i do różnych osób na tle przeżywanych egzotycznych przygód.

101. **Sienkiewicz** Rodzina Połanieckich. Pisma
Henryk w układzie Ignacego Chrzanowskiego.
T. XVII. XVIII i XIX. Warszawa. Gebethner & Wolff.

W tomie pierwszym przedstawiona jest epizodycznie postać wątpliwej, delikatnej dziewczynki ze środowiska bogatego. — Zabawa Połanieckiego z dziećmi.

102. **Sieroszewski** Latorośle. Pisma. Tom III. Nowele.
Wacław Warszawa. 1922. Instytut Wydawniczy
„Biblioteka Polska“.

Postaci i charaktery trojga dzieci z zamożnej sfery ziemiańskiej. Przewinienia chłopięce i kary rodzicielskie. Guwernantka francuska i guwerner Niemiec. Momenty dydaktyczne i pedagogiczne. — Obfity i wyborny materiał pedagogiczny.

103. **Sikorska** Ania i jej przyjaciele. War-
Zofja szawa. „Biblioteka Polska“, str. 192.

- * 104. **Skiba Wołody** Nad poziomym. Biblioteka Domu Polskiego. Rok I. Tom 8. Warszawa. 1925.

Postaci i charaktery trzech chłopców z trzech różnych środowisk, przedstawione w otoczeniu domowym i w szkole. Typ prowadzyciela klasowego. Nauczyciel a klasa zorganizowana. Znaczenie osobowości nauczyciela. Przemiana psychiczna, dokonywana się w chłopcu-swawolniku z nastaniem okresu młodości: faza marzycielstwa i wzlotów ideowych. Typ kierownika szkoły. Wybryki uczniowskie i kary. Nastrój młodzieży szkolnej w dobie przedpowstaniowej. Wiele obrazowego materiału do rozważania tematów psychologicznych, dydaktycznych i pedagogicznych.

105. **Słoński Edward** Na progu Polski. Z inicjałami i rycinami E. Niewiadomskiego. Warszawa. 1921. Gebethner i Wolff, str. 101.

Przeżycia chłopca ze sfery inteligentnej, przeniesionego w nowe otoczenie szkolne.

- * 106. **Stählberg Ester** Niedziela. Przekład z szwedzkiego Zofji de Bondy. Z przedmową Z. Dębickiego i portretem autorki. Częstochowa 1925. Nakładem Księgarni A. Gmachowskiego. Str. 228.

Wspomnienia o zmarłym chłopcu, wziętym na wychowanie z domu podrzutek i adoptowanym przez ludzi zamożnych a bezdzietnych. Wyobrażenia, pojęcia i zainteresowania dziecięce. Różne zagadnienia wychowawcze, związane z psychicznym i fizycznym rozwojem chłopca. Prawa duchowego macierzyństwa przeciwstawione macierzyństwu tylko cielesnemu.

- * 107. **Sudermann Kuma Troska**. Przekład Aleksandry Callierowej. Złoczów. „Biblioteka Powszechna“ Wilhelma Zukerkandla.

Postać i przeżycia chłopca ze zbankrutowanej sfery ziemiańskiej, przedstawione oł chwili jego przyjścia na świat aż do dnia jego ślubu. Obsfity materiał psychologiczny pod względem typowych i osobniczych właściwości chłopaka o usposobieniu z natury frasobliwym i zatroskanem: jego uczuciowy stosunek do różnych osób, przedmiotów, czynności i zdarzeń.

108. **Świerk Jan** Z szarej przędzy. Powieść współczesna. Kraków. Nakładem Księgarni Ludowej K. Wojnara. 1909. Wydanie drugie. Str. 427.

Przeżycia nauczycielki ludowej w b. zaborze austriackim: zmagania się oświatowej idealistki ze zniechęcającymi pod każdym względem warunkami życia i pracy wobec ciemnoty i moralnego zdziwienia ludu, obojętności miejscowego księdza, nieżyczliwości dworu, nędznego uposażenia oraz braku pomocy ze strony władz i zwierzchności szkolnej. Różne dzieci wiejskie. Urabianie dzikiej, nieśmiałej i pozyskiwanie nieufnej dziatwy. Powieść napisana w formie dziennika, stanowi obfity w szczegóły charakterystyczne przyczynek kazuistyczny do obrazu szkolnictwa w Polsce porozbiorowej w Małopolsce

109. **Troczewski Karol (Limpidus)** Urwipolcie. opowieść ze wspomnień szkolnych. Warszawa. Gebethner & Wolff. Str. 85.

Postaci uczniów i nauczycieli, przedstawione na tle stosunków, jakie panowały w szkole rusyfikacyjnej za czasów naszej niewoli.

110. **Twain Mark (Samuel L. Clemens)** Królewicz i Żeb rak. Powieść. Z angielskiego przełożył L. P. Warszawa. F. Hösick. Str. 305.

Wpływ lektury powieściowej na wyobraźnię chłopięcą. Zamiana ról życiowych i środowisk: chłopiec ze środowiska materialnej i moralnej nędzy dostaje się w otoczenie królewiczowskie, a prawdziwy królewicz — w środowisko nędzarskie. Zachowywanie się i postępowanie obu chłopców w ich rolach sprzecznych z rzeczywistością i w sytuacjach fałszywych. Charakterystyczne cechy różnych środowisk.

111. **Twain Mark Samuel L. Clemens)** Przygody Tomka Sawyera. Przełożył z angielskiego Jan Biliński. Poznań. 1925. Str. 325. Z 6 ilustracjami Teodora Różankowskiego. Nakładem Wydawnictwa Polskiego.

Trudności w wychowywaniu chłopca przez ciotkę. Szkolne utrapienia swawolnika. Przeżycia i przygody chłopaka dają sposobność do uwydatnienia wielu właściwości psychiki chłopięcej.

- *112. **Twain Mark Samuel L. Clemens)** Przygody Hucka. Biblioteka Przygód Romantycznych. — Warszawa. E. Wende i Spółka. T. I, str. 128. T. II, str. 144. T. III, str. 159.

W tomie pierwszym i w tomie trzecim są znakomicie przedstawione zabawy chłopców, urządane przez nich pod wpływem lektury silnie działającej na wyobraźnię. W toku opowiadania, naszpikowanego awanturnictwem przygodami i satyrycznymi obrazkami z życia amerykańskiego, występują niektóre typowe właściwości wieku chłopięcego: łatwość zmyślenia, lubowanie się w nadzwyczajnych, pełnych zdumiewającej śmiałości i ryzykanctwa czynach, wiara w autoritet wyczytanych bujdy, frazesów i fantastycznych historyj.

113. **Umiński Władysław** W puszczech Kanady. Przygody małego australczyka. Warszawa. Gebethner & Wolff, str. 206. Wydanie drugie. Z 8 ilustracjami E. Brodgebra.

Najtrwalsze wspomnienia wrażeń z pierwszych lat dzieciństwa; psotne zabawy dziecięce; ciekawość, pociąg do słodczy i niektóre inne właściwości wieku dziecięcego i chłopięcego występują na tle opowiadanych zdarzeń z życia osadników, zwłaszcza w zachowaniu się czternastoletniego chłopca. — Opowieść o małym australczyku obejmuje okres życia dziecięcy, chłopięcy i młodzieńczy.

114. **Umiński Władysław** Od Warszawy do Ojcowa. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie czwarte. Z 11 ilustracjami Z. Grabowskiego, str. 306.

Wędrownicze przygody chłopców.

115. **Umiński Władysław** W krainie wschodzącego słońca. Powieść z życia młodzieży japońskiej. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie drugie. Str. 177.

Kolejne przygody życiowe Japończyka od kolebki aż do zupełnej dojrzałości. Momenty dydaktyczno - pedagogiczne.

116. **Umiński Władysław** Biały mandaryn. Przygody rodziny polskiej na Dalekim Wschodzie. Warszawa. Gebethner & Wolff. Wydanie drugie z 6 rycinami St. Biedrzyckiego. Str. 231.

Wrażenia i wzruszenia dwojga dzieci, odbywających daleką podróż okrętem.

117. **Weryho Marja** *Na wakacjach.* Opowiadanie dla dzieci od lat 8-miu do 12-tu. Z 7 ilustracjami W. Romeykówny. Gebethner & Wolff. 1927. Str. 193.

W pisanyim podczas wakacyj dzienniczku opowiada drugoklasistka o radościach wakacyjnych, o zabawach i zajęciach na wsi, przyczem występują pewne właściwości wieku i płci: żywość niepoahomwana, radośnoś śmiechliwa, łatwoś zachwytoów i podziwoów, pociąg do lakoci, estetyzm dziewczęcy itp. Pod względem pajdologicznym może być zużytkowanym opis „Święta kwiatów“ (zabawy z dziećmi wiejskimi).

118. **Zakrzewska Helena** *Zaklęty dwoó r.* Ilustrował E. Bartłomiejczyk. Opowiadania z dzieciństwa mamusi. Warszawa. Biblioteka Groszowa, str. 224.

Psychika dziewczynki wyśmiewanej przez rówieśników, ponieważ do śmiesznego w oczach innych dzieci zachowywania się onej prowadzi ją jej skłonnoś do zasklepiania się w zadumie i oddawania się takim zajęciom, przy których może to czynić bez przeszkody. Rozmaite inne dzieci w stosunku do wydrwiwanej „Gapimuchy“.

119. **Zaleska Zofja** *Słoneczne drogi.* Biblioteka Rodziny Polskiej. Warszawa 1930. Skład główny: Księgarnia Przeglądu Katolickiego. Str. 97.

Wychowywanie chłopca przez lat dziesięć „w wieku sportów, wycieczek i kina“. Zajęcia, zainteresowania, pomysły i wzruszenia chłopczyka, prowadzonego przez troskliwą matkę poprzez potrzeby i przygody chłopięce.

120. **Zegadłowicz Emil** *Żywot Mikołaja Srebrempisanego.* cz. I. Godzina przed jutrznią. cz. II. Z pod młyńskich kamieni. cz. III. Cień nad falami. Poznań 1930. Księg. Św. Wojciecha.

- *121. **Żeromski Stefan** *Ludzie bezdomni.* Pisma Stefana Żeromskiego. Pierwsze wydanie zbiorowe. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa 1929. T. I, str. 253. T. II, str. 210.

W tomie pierwszym: dzieci ze sfery robotniczej (ich ubiór, zabawa, zachowanie się i warunki domowe): postać i zachowanie się swa-

wolnego Dyzia": właściwości typowe i osobnicze tego chłopaka dziesięcioletniego. Postępowanie nierozumnej matki. Wychowanie Judy. Położenie materialne i praca zarobkowa nauczycielki prywatnej. W tomie drugim: zachowanie się dzieci polskich względem cudzej własności zagranicą.

- *122. **Żeromski Stefan** Szyzyfowe prace. Pisma Stefana Żeromskiego. Pierwsze wydanie zbiorowe. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa 1929. Str. 302.

Bardzo obfity materiał dydaktyczno - pedagogiczny: szkoła ludowa i gimnazjum; uczniowie, lekcje i nauczyciele. Metody nauczania i wychowywania i atmosfera szkolna rusyfikacyjna. Chłopiec z niezamożnej sfery ziemiańskiej i chłopak z najbiedniejszej sfery ludowej na wsi.

123. **Żeromski Stefan** O Adamie Żeromskim Wspomnienie. Warszawa—Kraków. Wydawnictwo J. Mortkowicza 1926. Str. 124.

Różne właściwości wieku dziecięcego i młodocianego występują w postaci i w zachowaniu się chłopca na tle przedstawionych zdarzeń i środowisk.

124. **Żurakowska Zofja** Roman i dziewiętnastu. Powieść dla młodzieży. Warszawa—Kraków. Tow. Wydawnicze. 1930.

Młodzież z siódmej klasy gimnazjum koedukacyjnego. Psychika grupy klasowej. Ideologia samodzielności i kolektywizmu. Przeżycia szkolne. Typy i charaktery.

125. **Żurakowska Zofja** Skarby. Powieść dla młodzieży. Warszawa — Kraków. Wydawnictwo J. Mortkowicza, str. 180.

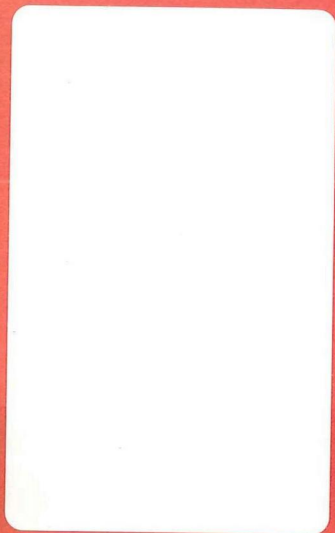
Obfity materiał pedagogiczny, przedstawiający rozmaite usposobienia i upodobania starszych i młodszych dzieci ze sfery zamożnej i inteligentnej w stosunku do różnych przedmiotów, osób i zdarzeń.

06/72

08/77

Skontrum 2007

RP4065

bibliografia
524402140100

Centralna